

89.
Az RMP Magyar Autonóm Tartományi pártbizottság
tájékoztató átirata az RMP Központi Vezetőségnek
(részlet)

Marosvásárhely, 1957. október 26.

(...) Egyes helységekben még mindig erős a [katolikus] papság befolyása az állampolgárookra. Például a Gyimes-völgyi pap kezdeményezésére 4 vagon burgonyát gyűtöttek „adományokon” keresztül, míg Szépvíz községben (Csík járás) 3 vagon káposztát a gyulafehérvári katolikus teológia számára. A Csík járási Szentdomokos községben a besorozott fiatalok elbúcsúztak a paptól is. Csíkszentdomokos, Csíkszentmárton, Csíkdánfalva és Újkászon községekben a gyerekek vallásórákra a paphoz járnak. Marosvásárhelyen a 4. számú középiskolában a VII/3. osztály egyes tanulói papírból keresztet készítettek és ezeket mutogatták azoknak a tanulóknak, akik nem járnak templomba a következőket mondva: „Nézz rá te hitetlen és vakulj el tőle”.

A tartományi bizottság levelének bemutatása után egyes Kézdivásárhely járási településeken, mint pl. Csomortán, Futásfalva¹¹¹ a helyi papok fokozták ellenséges tevékenységüket azt állítva, hogy a levél tartalma nem felel meg a valóságnak. Más településeken, mint pl. az Erdőszentgyörgy járási Bordoson a pap meglátogatta a párttagok családjait, és megpróbálta meggyőzni őket, hogy járjanak templomba. Miután megjelent a műhold fellövéséről szóló hír egyes csík rajoni papok azt híresztelték, hogy a kommunisták föl akarnak menni a Jóistenhez.¹¹² Az állampolgároknak szervezett nagygyűléseken tudatosítottuk a műhold fontosságát.

1957. október 16-án a tartományi pártbizottság tanácskozást szervezett a marosvásárhelyi értelmiségiek számára. A tanácskozáson 280 orvos, művész, író, tanár, tanító vett részt, valamint a tartományi, városi és járási pártbizottságok aktivistái. A tanácskozásnak célja az volt, hogy bemutassuk a kolozsvári értelmiségekkel tartott tanácskozás tanulságait.¹¹³ Bemutattuk a kolozsvári tanácskozás fontosságát, amely a román nép és az együttélő nemzetiségek barátságának elmélyítéséről szólt.

A tanácskozáson felolvastuk Jordáky Lajos professzor, Fazekas János KV-titkár és Leonte Răutu elvtárs beszédeit. A beszédek felolvasása után 12 értelmiségi elvtárs kért szót. A felszólaló elvtársak beszédeikben kihangsúlyozták a tartományban élő románok és más nemzetiségűek közötti barátság elmélyítésének fontosságát. Az elvtársak a proletár internacionalizmus és a szocialista hazafiság szelle-

111 A falu Torja községhez tartozik.

112 A Szovjetunió 1957. október 4-én hajtotta végre a Szputnyik I. fellövését, az eseményről részletesen beszámolt a romániai sajtó is.

113 Utalás a kolozsvári értelmiségi nagygyűlésre, amelyben az előzetes letartóztatásból szabadult Jordáky Lajost önbírálatra kényszerítették nacionalizmus és ideológiai revizionizmus miatt. A gyűlésről részletesen beszámolt a magyar nyelvű sajtó is (*Igazság*, 1957. október 10.; *Előre*, 1957. október 15.).

mében beszéltek. Több felszólaló is kifejezte a párt iránt érzett háláját, kijelentve, hogy a párt odaadás nélkül nem sikerült volna elérni ezeket az eredményeket. A felszólaló dr. Dóczy Pál egyetemi tanár,¹¹⁴ párttag többek között a következőket mondta: „Ez a tanácskozás nagy fontossággal bír számunkra mert egyrészt meghatározza a munkánk helyes irányvonalát, másrészt pedig nagyon sok kérdést tisztázott.” Csögör Lajos¹¹⁵ professzor azt hangsúlyozta, hogy közös látogatásokat kellene szervezni a marosvásárhelyi, a bukaresti és a Iași-i egyetem diákjai között, mert ez hozzájárulna a román és magyar diákok közötti barátság elmélyítéséhez. Kovács György [színész], a nép művésze kihangsúlyozta, hogy ki kell elégíteni a román és magyar értelmiségiek kulturális igényeit. Azt is hozzáfűzte, hogy szerinte nagyon jó lenne, ha a bukaresti Nemzeti Színház meglátogatná tartományunkat. Több felszólaló is kifejtette, hogy jó lenne egy klubot nyitni az értelmiségiek számára, amely fontos szerepet játszhatna az értelmiségiek nevelésében. A felszólalók azt is kifejtették, hogy a tanácskozáson elhangzott és megtanult dolgok hozzájárulnak a román és magyar nép közötti barátság elmélyítéséhez. A felszólalók elítélték minden olyan kísérletet, amely a szocializmus építésének megakadályozását szolgálja.

ANDJM, fond 1134, dosar 176/1957, 194–196. f. Géppel írt román nyelvű jelentés magyar fordítása.

90.

Az RMP Magyar Autonóm Tartományi pártbizottság tájékoztató átirata az RMP Központi Vezetőségének (részlet)

Marosvásárhely, 1957. november 2.

[...] ¹¹⁶ Az utóbbi időben néhány ellenséges megnyilvánulásról is kaptunk híreket. Október 27-én a Csík járási Karcfalva római katolikus pap gúnyt űzött azokból az emberekből, akik vasárnap csépeltek és azt mondta, hogy a vasárnapi cséplés súlyos következményeket fog maga után vonni egyházi vonalon. A Csík rajoni Kászonfeltizen Karácsonyi András középparaszt az elmúlt napokban találkozott az utcán az ortodox pappal, akit szidalmazott és megfenyegetett, amiért a párt által küldött, Márton Áront bíráló levél mellett foglalt állást. Az ortodox pap udvarára majdem naponta dobnak be fenyegető tartalmú leveleket. A Csík

114 Dóczy Pál (1910–?), orvosprofesszor. Diplomáját a kolozsvári egyetemen szerezte, ugyanott a belgyógyászati klinikán tanársegéd, majd a marosvásárhelyi OGYI belgyógyászati klinikájának adjunktusa, tanszékvezető professzora (1949), doktor docens (1957), érdemes orvos, 1976 óta konzultáns professzor. Az Orvostudományi Akadémia rendes tagja. Belgyógyászati közleményeit a *Revista Medicală – Orvosi Szemle, Medicina Internă, Münchener Medizinische Wochenschrift* című lapok közölték.

115 Csögör Lajos (1904–2003), orvos, szakíró, egyetemi tanár. 1944 után Kolozs megye alispánja, a Magyar Népi Szövetség egyik vezetője, 1946–1948 között nemzetgyűlési képviselő volt. 1945–1948 között a Bolyai Egyetem, majd 1948–49-ben és 1964–1967 között a marosvásárhelyi Orvosi és Gyógyszerészeti Intézet rektora volt. 1949 novemberében, más erdélyi magyar politikusokkal és értelmiségiekkel együtt letartóztatták, 1955 májusában szabadult, majd rehabilitálták. Életútjáról lásd az 1956-os Intézet Oral History Archívumában őrzött interjút (7/1986 sz., készítette Tóth Pál Péter).

116 A kihagyott részben a mezőgazdaság helyzetéről számolnak be.